Siebzehnter Jahrgang. | **Jüdische Pester Zeitung.** | **Erscheint 3-mal wöchentlich.**

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן יעדען טאג פרענומעריערן.
אונד דער פרענומעראציאָנס-פרייז בעגיננט מיט דעם עטספּאנג דעם ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין בודאפעסט.
וויטצנער בולוואר נומ׳ 29,
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג

אונד קאָסטעט
פיר אסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. וויע.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. וויע.
פֿיערטעליעהריג 2 גולדען אסטר. וויע.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. א. וויע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. א. וויע.
פֿיערטעליעהרי 2 גולד. 25 קר. א. וויע.

Nr. 70 זיעבצעהנטער יאהרגאנג | בודאפעסט, פֿרייטאג ו תמוז התרמ״ה. | Budapest 19. Juni 1885.

דאס מיניסטעריאום סאָלסבאָררי.

אן דעם שטייעררודער דעם ענגלישען שטאאטעס שטעהט זייט פֿארגעסטערן דער גייסט בענייאמין דיזראעליס. דיא מאָנער, וועלכע דיא רעגיערונג איבערנאָממען האבען, וואָרען זאלאנגע דיזראעלי לעבטע, ניכט איממער פריינדע אונד פֿערפֿעכטער זיינער פּאָליטיק, זייט זיינעם טאָדע אבער זינד אללע דארין איינינ, דאס איינציג אונד אללייון דיעזע פּאָליטיק געאייגנעט איזט ענגלאנדס גראָסע אונד אנזעהען צו ערהאלטען אונד אויסצובריייטען, אונד דאס דיעניגע, וועלכע דיעזע פּאָליטיק בעקאָמפּפֿען, דען רואין ענגלאנדס פֿארבערייטען. וויא דאס דיא אונגליקליכע רעגיערונג גלאדסטאָנס מיט זאָ שרעקליכער דייטליכקייט בעוויעזען האט.

עס איזט געוויסס מערקווירדיג אונד קאנן ניכט גענוג הערוואָרגעהאָלטען ווערדען, דאסס דאס מאכט ענגלאנד צור רעטטונג זיינעס אידרעגעפֿאהרדעטען שטאאטסשיפֿפֿעס איינציג אונד אללייון אין דעם פּאָליטישען סיסטעם יענעס מאננעס איינען אנקער פֿינדעט, דער זיך זיינער יידישען אבשטאממונג אָפֿפֿענטליך ריהמטע, דער אין זיינען אונשטערבליכען ווערקען, וויא אין זיינען מיטטעריליטעגען רעדען, דאס „סעמיטענטהום“ פֿערהערליכטע.

פֿאר 7 יאהרען אלס ענגלאנד דעם גראָסען דיזראעלי איינע שטאנדזייליגע ערליבטעטע, הועלט סאָלסבאָררי דיא דענקרעדע אונד אין דיעזער פֿינדעט זיך פֿאלגענדער זאטץ: „וויר האבען איהן אָפט אנגעגריפֿפֿען, אבער נור דאנן, וואנן וויר איהן ניכט פֿערשטאנדען האבען, וויר אונטערוואָרפֿען אונס אבער שטעטס הולדיגענד זיינעם גיגאנטישען גייסטע, וואנן וויר דעם גראָסארטיגען פֿלוגע דעסזעלבען צו פֿאָלגען פֿערמאָכטען. היעטע אבער פֿינדען וויר, דאס ענגלאנד ענטוויעדער דען וועג וואנדעלן מוס, דען איהם זיין גראָסער זאהן (דיזראעלי-בייקאָנספֿילד) פֿארגעצייכנעט האט, אדער עס וואנדעלט דען וועג דעס פֿערדערבענס.“

אונד לארד סאָלסבאָררי, דער זא געשפּראָכען, איזט זייט פֿארגעסטערן ענגלישער מיניסטערפּרעזידענט אונד מיניסטער דער אויסווערטיגען אנגעלעגענהייטען.

לארד טשארטשיל, נאָבסט סאָלסבאָררי דיא בעדייטענדסטע פּערזאָנליכקייט דער קאָנסערוואטיווען פּארטייא, האט זיינען געגנערישען שטאנדפּונקט צו סאָלסבאָררי אויפֿגעגעבען אונד איזט אלס מיניסטער פֿיר אינדיען אין דיא נייע רעגיערונג איינגעטרעטען. דיא איבריגען מיטגליעדער דעס נייען ענגלישען מיניסטעריומס זינד: דזשיפּפֿאהה, נארטקאָטה, היקביטש, קראָסס, שטאנלעי, סמיטה, האמלטאָן, לארד קארנערוואָן אונד לארד מאננערס. מיט דער נייען רעגיערונג ווערדען נאטירליך אויך נייע שטאאטססעקרעטארע, נייע באָטשאַפֿטער, געזאנדטע אונד קאָנזולען אן דען פֿרעמדען האָפֿען ערנאננט ווערדען, דיא יעדאָך ביז יעטצט נאָך ניכט ערפֿאָלגט זינד.

דיא נייען מאָנער האבען וואהרליך גראָסע מיטה בענויגט, אינדעם זיא עס אונטערנאהמען, אונטער דען געגענווארטיגען פֿערהעלטניססען דיא רעגיערונג צו איבערנעהמען. דיא פֿארטפֿיהרונג דער פֿערהאנדלונגען מיט רוססלאנד, דיא אים הערבסטע בעפֿארשטעהענדען נייען וואהלען אונד דיא ערביטטערטע געגנערשאָפֿט גלאדסטאָנס אונד זיינער פּארטייא, ווערדען דער נייען רעגיערונג פֿיעל, זעהר פֿיעל צו שאפֿפֿען געבען. אָב זיא וואהל דען איינגעהייערען שוויעריגקייטען געוואכסען זיין ווערדען?

צוויא וועלטגעשיכטליכע געשטאלטען

האבען אין דיעזער וואָכע איהרע ליעפּבאהן פֿיר אימטער בעענדעט. דען טאָד דעם פּרינצען פֿריעדריך קארל, דעם שנייִדיגסטען רייטער-געראלס אים פּרייסישען העערע, האבען וויר בערייטס אין איינזער מיטטוואָכנוממער געמעלדעט, צוויא טאגע שפּעטער איזט נון אויך געגעראלפֿעלדמארשאלל מאנטייפֿעל, דער אלס העערפֿיהרער עבענזא בעדייטענד וואר, וויא אלס דיפּלאָמאט, אין זיינעם 76-סטען לעבענסיאהרע געשטארבען. דיא וועלטגעשיכטליכען וועגע דער דייטשען העערע אים יאהרע 1870 זינד אונצערטרענגליך מיט דעם נאמען מאנטייפֿעלס פֿערבינדען. ער וואורדע דאנן צום שטאטטהאלטער דער פֿאָן פֿראנקרייך ענטריססענען פּראָווינצען עלזאס אונד לאָטהרינגען ערנאננט, אין זעהר, זעהר הייקלער פּאָסטען. דען אבער מאנטייפֿעל מיט גראָסער אומזיכט אונד געשיקליכקייט בעקליידעטע.

יא עס ווירד אָדע אים דען דייטשען קאיזער: דיא מאָנער דיא מיט איהם דאס קליינע פּרייסען צום געוואלטיגען דייטשען קאיזערריך איפֿגעבויט האבען, זיא געהען איינער נאָך דעם אנדערן אב. ראָאָן, שטיינמעטץ, פֿאלקענשטיין, פּרינץ אויגוסט פֿאָן ווירטעמבערג, גאבען, פֿארבעלסקי, מאנגשטיין, פּרינץ פֿריעדריך קארל, מאנטייפֿעל זינד ניכט מעהר דא. נור זיא, דיא 3 גראָסטען ערשיינונגען דעס יאהרהונדערטס: דער 70-יאהריגע ביסמארק אונד דער 85-יאהריגע מאָלטקע שטעהען נאָך אן דער זייטע דעס 89-יאהריגען קאיזער ווילהעלם.

שטאָקקער.

דיא שטאָהליכע ניעדערלאגע דער בערלינער האָפּפּרעדיגערס ערדענט נאָך אימער דאס גראָסטע אויפֿזעהען. דיא מאָטיווירונג דעס אורטהיילעס, דיא וויר אין דער יינגסטען מאָנטאגנוממער פֿעראָפֿפֿענטליכטען, איזט איין מאראלישעס טאָדעסאורטהייל פֿיר שטאָקקער, פֿאָן דעם גנעדער איך זיינע פֿריינדע אונד אנהאנגער איבערצייגט זינד, דאס ער זיינע ראללע פֿיר איממער אויסגעשפּיעלט האבע. עס וואר דאס איין אונערוואַרטעטער בליטץ אויס הייטערעם הימעל, אונד איזט ענטשיעדען דיא שווערסטע ניעדערלאגע, וועלכע דיא אנטיסעמיטען יע ערליטטען האבען. דענן זא האָך וויא שטאָקקער איזט קיינער פֿאָן איהנען געשטאנדען, זאָלכען אנזעהען וויא ער, ערפֿרייטע זיך קיינער פֿאָן איהנען, אונד דיעזער שטאָקקער שטעהט היעטע געבראנדמארקט פֿאר דער וועלט דא, אלס ערלאָזער אונד פֿערוואָרפֿענער לינגער, אלס מיינאיידיגער (דיא קלאגע וועגען מיינאיידעס איזט גלייך נאָך דעם אורטהיילע געגען איהן איינגעלייטעט וואָרדען) אלס מענש, דער פֿיר זיין בלאָטט שטראָפֿלינגע פֿערוועגדעט, דער אים גע-מיינען געפֿיהלען דער ראכע אונד אייטעלקייט זיי-נען אמטסברודער אנגרייפֿען אונד בעזודעלן ליעס, אונד דער דיא צו וואהלטהאָטיגען צוועקקען איינגעליפֿענען געלדער צו אנטיסעמיטישען צוועקקען פֿערוועגדעטע; אונד אלל דאס געשאה אין דערזעלבען פֿערהאנדלונג, אים דער דער אנגרייפֿער שטאָקקערס אלס פֿעראורטהיילטער הערפֿארגעגאנגען איזט. דער פֿערטהיידיגער מינקעל האטטע וואהרליך רעכט, אלס ער אין זיינער רעדע זאגטע: באָקקער ווירד פֿעראורטהיילט, שטאָקקער אבער ווירד געריכטעט ווערדען!

וואס איבריגענס דיא פֿעראורטהיילונג דעס רעדאקטאָרס באָקקער אנבעלאנגט, דאריבער גיבט אונס איין אייסגעצייכנעטער, אין דען פּרייסישען געזעטצען בעוואנדערטער רעכטסגעלעהרטער פֿאָלגענדען אויפֿשלוסס. באָקקער קאָנטע צו איינער געלדשטראָפֿע ניכט פֿעראורטהיילט ווערדען (דיא פֿריישפּרעכונג האטטע זעלבסט דער פֿערטהיידיגער ניכט בעאנטראגט, זאָ שאָרף וואר דער בעטרעפֿפֿענדע ארטיקעל געגען שטאָקקער געשריעבען) וייל דאס פּרייסישע געזעטץ בעשטיממט, דאס יעדער איין פֿערגעהען אויף דעם וועגע דער פּרעססע וועדערהאָלט, דער קאנן ביים צווייטען פֿאללע ניכט מעהר צו איינער געלדשטראָפֿע, זאָנדערן נור צו איינער פֿרייהייטסשטראָפֿע פֿעראורטהיילט ווערדען. באָקקער אבער וואר בערייטס איינמאל וועגען מאיעסטאטסבעליידיגונג אויף דעם וועגע דער פּרעססע פֿעראורטהיילט. דיא פֿרייהייטסשטראָפֿע, וועלכע דאס געזעטץ ביים וויעדערהאָלונגספֿאללע פֿארשרייבט, קאנן זיך פֿאָן 3 מאָנאטען ביז אויף צוויא יאהרע ערשטרעקקען. דער שטאאטסאנוואלט בעאנטראגטע אין דעם געגענווארטיגען פֿאללע, פֿינף מאָנאטע דער געריכטסהאָף צאָג אבער אין בעטראכט, דאס באָקקער נור דיא וואהרהייט געשריעבען, אונד גינג זא וויט אין דער מילדערונג דער שטראָפֿע, דאס ער דאס געזעטץ, וועלכעס מינדעסטענס 3 מאָנאטע פֿארשרייבט, איבערגינג אונד איין שטראָפֿאויסמאאס פֿאָן 3 וואָכען פֿעסטשטעללטע, ניכט פֿיר דיא זאכע זאָנדערן נור פֿיר דיא שאַרפֿע פֿארם, אין וועלכער דער ארטיקעל געשריעבען וואר. געווייסס, עס האטטע נאָך ניע איין מענש מיט זיינער פֿריישפּרעכונג איינע זאָלכע פֿרייִדע, וויא באָקקער מיט דיעזער פֿעראורטהיילונג.

וואָללען וויר אונס איבריגענס דיא פֿאָלגענדען וואָרטע דעס געריכטספּרעזידענטען נאָך איינמאל אינס געדאכטניס רופֿען אונד אונס פֿיר דיא צוקונפֿט גוט מערקען: „באָקקער מיסטע זיך אלס יודע דורך שטאָקקערס פֿערהאלטען בעליידיגט פֿיהלען; דענן וואהרליך שלעכט עהרט דער יעניגע זיינען אונד זיינער פֿאטער גלויבען, דער דורך זאָלכע אנגריפֿפֿע שליעסליך ניכט טיעף געריהרט אונד איננערליך עמפּערט ווערדען מיסטע.“ דיעזען אויסשפּרוך טהאט דער בערלינער געריכטספּרעזידענט אלס היפּפּט-שטיצונגסגרונד פֿיר דען אנגריפֿף באָקקערס פֿאר. נאָך איינמאל, מערקען וויר אונס וואהל דיעזע וואָרטע!

* * *

אין דער „וויענער אללגעמיינען צייטונג“ פֿינדען וויר היעטע בעציגליך דער צוקונפֿטיגען ראללע שטאָקקערס פֿאָלגענדע כאראקטעריסטישע בעמערקונג:

„דיעניגען וועלכע יעטצט שטאָקקער אלס „טאָדטען מאנן“ בעצייכנען, טיישען זיך אויסער-

ווא אללען דען אינגענעהמלכקייטען איסגעזעצט, דעגען דיא ווידען אין דען איבריגען מיתאמעראישען לאנדערן אונטערוואָרפען צו זיין פפלעגען.

אין אידער מאָנאַרכיאלרעגיערונג איזט אים גע־וויסמאַיסדרוקק אָנגעלעגט דיא דען איבריגען אידע־מאַלשען ווידען, אונטערשיידען זיך אבער אָפּ אידי־נע אין מאנכען רעליגיאָזען דינגען: זא האלטען דיא אללערדינגס אין דער בעשניידונג פעסט, פיעלדן דען סאמאט איזט איבען דיא שחיטה אידי, אבער ניכט דיא בדיקה. דיא מענגען ווידער דען מאלמוד נאך דיא שאמאטען פיסקים, איזט דאבען געבעטע, דיא פאן דעם איזראאלישען איזט דעם אדעגטא־לישען רישם אבווייכען, דאנגען אין דיא דער מא־דאער (המדאים) עראנגערן. דיא דאבען קיינע אָפּ־פענטליכען סינאגאגען, זאנדערן פעראממעלן זיך אין דען פיעדטאגען צום גאטטעסדיענסט אין דען הייזערן איינער ריכטען געמיינדמטגלידער. דיא טאָרא לעזען דיא ניכט. דיא אין אידאָאַ איזט זאנסט אים אדעגטא אין 52 וואכענטליכען אבשנ־טען, זאנדערן נאך בעליעבינער איסיאחל. עס גיבט איינע „מעדרעסען" (כתי מדרשים), אין דע־נען דען פיעדטאגען איזט אין דען פאדבענדען דער פיעדטאגע אין דיא אדמען שפיזען פעדטהילט צו ווערדען פפלעגען. דאס הייסבפעט איזט דאס בכית־פפעט, אין וועלכעם מאן זיך גגעגענזייטיג בע־זוכט איזט דיא אדמען ריך בעשענקט.

דיא ידען אין קאבול לעבען צוזאמ צום טהיל אין פאלנאמע, (פעדווייבערוא, דיא בעקאנגט־ליך בייא דען מאהאמעדאנערן זיטצט איזט.) אללען אידר הייזלעכעם איזט פאמיליענלעבען גילט אלס אין דזיבנגעהענדם ווהר גליקלכעם, איזט ווידען דיא ידישען פפיזען אין קאבול אלס גיסטריך איזט לעבענסווירדיג גשילדערט.

דיא לאנדליפיגע ערגאהלונג פאן דער ידי־שען אבשטאממונג דעם אפנאנגגפאלקעם דאס מאן שאן לאנגע אלס פאבעל ערקאנגט. דיא אפ־נאהמען ווערבסט דאבען איינע וואנדערליכע אידער־ליעפערונג אבער אידע אבשטאממונג פאן איינעם „ברקוא" גענאנגען זאהנע דעם אידאליש־שען קאנגס שאול, וועלכען לעטצטערע דיא „מלך מאלט" ד. ה. קאנג מאלט גענגען. דיעזער בירקוא דאבע איינען זאהן נאמענס אפנאהמ גגראבבט, איזט פאן דיעזעם שטאממען דיא אפנאהמען. עס איזט דעם ווייטער ניכטס אלס איינעם יענער אינצאהלען מארכען, ווא דיא אים אדעגטע צו אללען צייטען זא בעליעבט גגיעזען זינד. אנסט דאבען דיא אפ־נאהמען מיט דען ידען ניכטס גגמייין, דיא שפראבע איזט זידראים פערשיעדען, דאס הייפיגע פאלקאם מען בעמיטשטער גגיבבטפיגע מאנ אים איינער שטארקען פערמישונג מיט אראבערן אדער אנדערן בעמשטשען פאלקערן, פיעללייכט אויך מיט ידען, דיא צום אולאם אבגעגעבעטעגען זינד, הערזידען.

דיא ידען אין אפנאהמסלאנד עפפיזיעלל זיך איינעם גיטען רופפס, דיא גגלטען אלס דזידבאים צופפעלאסס, עפפעלך אונד טרייא אים גגשאפפס־פפעקקעד, ואווא אלס אונטעללעגגנס, אונד דאבען דען אייראאאלישען רייזענדען, גאמגגטלך דען עגגנ־לאנדערן, דיא מיט אידנגען אין פערבינדונג שטאנ־דען, ווערד ווענגגלייכ רוגגסטע גגלייסטעם, ואלל־טע אפנאהמסטאנד יע אונטער דיא הערשאפט אי־נער צייטלודטען רעגיערונג גגלאנגען, זא ווערדען דיא ידען אייראדישעלך בעשטעממט זין, אונע בע־דיגגערע אללע צו שפעללען, אונדעם זיא אין פאדט־עפפליכעם צווילזאמאדישעם עלעמענט אב־גגעבען ווערדען."

פערלאָזונג

(1) דער אפגע־לאזע.

בייא דער אם 15. יוני 1885 פאדגגאמעטגען צוזעדונג פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 20000 גולד. איזט נ׳ 23177, אונד דער 2־טע טרעפפער מיט 1000 גולד איזט נ׳ 22487 פערגער גגווינגען: יע 200 גולד נ׳ 35512 35879 32187 48734 10872 22550 44638 נ׳ 33106 40884 יע 100 גולד, 1323 49 16003 28457 42025 40 43134 17587 21334 4385 15890 24230 28971 48840 איזט 35966.

(2) דער אסטרייכישען באדענקרעדיטאנשטאלט.

בייא דער אם 15. יוני פאדגגאמעטגען צוזעדונג דזעגער לאזע פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 50000 גולד איזט ס׳ 3448 נ׳ 26, דער 3־טע טרעפפער מיט 2000 גולד איזט ס׳ 2829 נ׳ 16, פערגער גגווינגען: יע 1000 גולדען ס׳ 2155 נ׳ 85 איזט ס׳ 2272 נ׳ 88, דאנן ווידדער פאל־גגענדע טיזונגגס־פערזען גגצאגען אי. צ.: 1331 1383 2464 2738 איזט 3027.

(3) דער פערבענגלאזע.

בייא דער אם 15־טען יוני 1885 פאדגגאמעטגען צוזע־דונג דזעגער לאזע וואהרדען פאלגגדע פערזען גגצאגען. 1428 2935 איזט 6230. דער הויפטטרעפפער מיט 100000 פראנקס פיעל איזט ס׳ 2935 נ׳ 14, דער 2־טע טרעפפער מיט 10000 פראנקס איזט ס׳ 6230 נ׳ 34 איזט דער 3־טע מיט 4000 פראנקס איזט ס׳ 6230 נ׳ 36, פערגער גגווינגען: יע 1000 פראנקס ס׳ 1428 נ׳ 41, ס׳ 6230 נ׳ 7; יע 500 פראנקס ס׳ 1428 נ׳ 31 איזט ס׳ 6230 נ׳ 17, 27, 38, 47.

איזט אללע אינגריגען פערלאזונגען פערזען גגשאללט דער גגרינגסטע גגווינן פאן יע 100 פראנקס.

ווי ערזוכען אונזערע געעהרטען פרענגגעראנ־טען איזט פיעדזיך זיך מיט אידרען גגשפפען גגיד די. דעגם אז אונזערע רעאקטיאן צו ווערדען.

איזט בגשטען ווי דיא אדרעסע דייטליך ווא פאלגגט אנגעגעבען:

ווידישע פעסטער צייטונג

ווא אינגערע בולווא נגמגער 29.

Jüdische Pester Zeitung

Waitzner-Boulevard Nr. 29, Budapest

ווא אינגערע דרענגגענדע פראגגמעראנ־טען איזט דען אנפאנג אונזערעס פאללעגגדען „לעאה" גגאטס גגעגעגעדען.

נעשעפטסבערוכט.

פעסטער־פרוזע.

נעטריידע־גגשעפט. ווייצען וואר נעפפטען מעסיג צו מארקטע גגבראכט. דער פערקעהר וואר שווא, 6000 מעטצ. וואירדען פערקעפט —

ווייצען: מחיים־ 200 מעטצ׳ 80, קילא 9.40 גולד. — 10.00 מעטצ׳ 78,4 קילא 9.40 גולד. — 300 מעטצ־צגגטצער 78. קילא, 9,50 גולדען. — — 100 מעטצ־צגגטצער 78. קילאגראמם 9,50 גולדען. — 100 מעטצ־צגגטצער 77.6 קילאגראמם 9.12½ גולדען. — פעסטער־מאדען 100 מעטצ׳ 78. קילא 9,20 גולד. — דעטצטע 500 מעטצגגג 76,4 קילא — 9 גולדען — אבגעדטהיים 100 מעטצגגג 79,4 קילא׳ 9,10 גולד. — מאלגייער 500 מעטצ. 74,5 קילא 8,60 גולדען. — גאדדאגגאריישער 200 מעטצגגג 80, קילא 9,25 גולד. — (אללעס פער 3 מאגאט.)

קאָרן —7.— 7.— גולד. פער מאסטא.

הייזלייזן 6,30—6,35 גולד.

האפער. 6,50—6,85 גולד.

טערמינגגשעפט. ווייצען פער דעצעמבר 8.82—8.84 גולד. האפער פער דעצעמבר 6.23—6.25 גולד. קוקורוזן פער פער יולי־אגגוסט 6.33—6.35 גולד.

רעגען (קאָדל) — — גולד. — פער אגגוסט־סעפטעמבער 12,85—12.75 גולד.

פרעסבורגער שלאכטפיעהמארקט. דער אויפ־טריעב איזט דעם פרעסבורגער פיעהמארקט פאם 15־טען ד. מ. בעשטאנד 1499 שווין. דאפאן ווארען 1123 אינגאריש, 144 פאלנישע אונד 227 דייטשע. דיא פרייז ווארען אינגאריש 54—61,50 גולד, פאלנישע 54.—58 גולד. אונד דייטשע 54 —62, גולדען. (אללעס פער 100 קילא.)

ווייגער שלאכטפיעהמארקט. דער אויפטריעב איזט דעם ווייגער שלאכטפיעהמארקט אם 15־טען ד. מ. בעשטאנד 3211 שווין דאפאן ווארען: 653 אינגאריש, 1513 פאלנישע אונד 1045 דייטשע. דיא פרייז שטעללטען זיך פער 100 קילאגראם: אינגאריש מאסט־כסנן 53 — 61. גולד. פאלנישע 52 — 57, גולד. אונד דייטשע 56 — 64 גולד.

פעראנטוואָרטליכער רעדאקטאר: מאקס פאבאלטשי.

קאָנקורס.

אין דער הייזיגען איז. קרייסגעמיינדע איזט דיא שטעללע איינעם שו״ב בעל תפלה וקו״א, דער איך אם נעדזיגסטבעטער מיט״ווירקונג פאן אונד איינפערהייראטהונגגס איזט, צו בעזעטצען. אתרעס, נעהאלט 400 פל. נעבענגעמאלמעגט איזט פרייע וואהנונג. בעווערבער וואלען אידרע צייגגיססע אבער רעליגיאזע פאדלעגען אונד אידרע בכלית פאן אנערקאנגטען דאבגיגען בוי 15־טען איינגעגגען אונד נאך בעזעטצונג צום פראבע־פאר־טראג עגגשפרייגען. דייוגשפעזען ווערדען גגיד דעם פאסטען קאגן אויך זאמארט בעזעטצט. — דער

Belatincz. (Zalaer-Com.) 1885.

דער קרייסגגאשטאר.

1—3

פרוכט- אונד מעדל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע	מינימום פר. מעטצגגר	מאקסימום פר. מעטצגגר	פער 100 קילאגראם מינימום	פער 100 קילאגראם מאקסימום
קאָרן אלט	70	72	7.20	7.—
נייעס פעסטער	60		7.30	6,50 —
„ מארק	62		—.	—. —
האפער	41		7.50	6.90 —
קוקורוזן באנאטער נייי	75		6,35	6.40 —
דעטטא אנדעריער	73		6,30	6,35 —
הייזזן			—.	—. —
ווייצען פער דעצעמבר			8,84	
„ פרוהיאהר			—.	—.
„			—.	—.
קוקורוזן יולי־אגגוסט			6.35	—.
נערסטע פער אגגוסט			—.	—.
האפער פרוהיאהר			—.	—.
„ דעצעמבר			6.25	—.
רעפס אגגי־פעפ.			—.	—.

זאמ מעהל		מינימום	מאקסימום
		0	17 80
דער זאק צו 100 קילאגראם	נומער	1	17 20
	„	2	16 60
	„	3	15 80
	„	4	14 80
מיט זאק פרייבאהן	„	5	13 80
	„	6	12 80
	„	7	11 80
	„	8	10 80
	„	8½	9 80

שפרייטס	מינימום	מאקסימום
אלטע מעטארע פרעסהעפע	28	75
„ נייע „ קארטאפעל	27	—

ווייצען	פער 100 קילאגראם מינימום	פער 100 קילאגראם מאקסימום
נאדדאגגאריישער	74	8.35 — 8 45
„	75	8,50 — 8 55
„	76	8.60 — 8.65
„	77	8,70 — 8.75
„	78	8.80 — 8.85
„	79	8.90 — 8,95
„	80	—.— —.—
פעסטער־מארקן	74	8.65 — 8.50
„	75	8.75 — 8.60
„	76	8,90 — 8,75
„	77	9. — 8.85
„	78	9.15 — 9.—
„	79	9.25 — 9,45
„	80	—.— —.—
ווייסענבורער	74	8.65 — 8 50
„	75	8,75 — 8,90
„	76	8,90 — 9.05
„	77	9.— — 9.15
„	78	9.15 — 9.—
„	79	9.25 — 9.15
„	80	—.— —.—
טהיים	74	8,75 — 9,60
„	75	8,85 — 8.70
„	76	9.— — 8.85
„	77	9.10 — 8.85
„	78	9.25 — 9 1
„	79	8.35 — .25
„	80	—.— —.—

טורן-טאבעללע פאם 16. יוני

געלדסאָרטן	fl.	kr.
דוקטען־מאנץ	100	
דוקאטען	5	85
ספעציעל־אגגריש 8 גולדען קאָרל.		
שווין	9	85
דייטשע ריינסגגאלדען	60	90
20 מארק־שטיקע	12	19
פאלנישע רובלע	1	25

לאזע	fl.	kr.
1854 גר. לאזע 4־פרעצענט. שטאאטס־לאזע	127	—
1860 גר. „ „ „	138	75
דעטטא „ „	140	—
1864 גר. לאזע צו 100 גולדען	167	50
דעטטא „ 50 „	165	50
אונגגאריש־פרעמיען־לאזע צו 100 גולד.	116	75
פרוהיפאהר־לאזע	119	25
לאזע רומענישע	43	—
פרעקאן־לאזע	20	—
קרעדיט־לאזע	175	—
לאזע־לאנדס־דעס־אונגארן־לאזע	42	75
אונגאריש אונטערגאנג־לאזע	—	—
אונגגאריש־לאזע	18	75
קלאוזענבורג־לאזע צו 10 גולדען	19	—
לאמבאכער לאזע 20	18	—
אָדזער־לאזע 40	45	—
אלאס־לאזע 40	39	50
וויאלא־לאזע 10	18	25
מאלם־לאזע 20	54	—
וואלענשטיין־לאזע 20	22	25
סט.־גענואס לאזע 40	48	—

לאזע	fl.	kr.
פאנאנדלי לאזע צו 20 גולדען	—	24
פרוהיפער לאזע 100	—	131
רעטא 50	—	68
וואלדשטיין־לאזע 20	28	75
ווינדישגרעץ „ 20	26	75
ווינדישגרעץ־לאזע	—	124
אפפלר־מאיר־לאזע	—	—
פרעמיען פרעמיען־אנלעהן.	—	—

ווערטה־פאפיערע.		
אונגאריש גאלדרענטע 4%	—	99
רעטא צו 5%	—	—
אפפלר־מאיר־נגעטע שטיער פרייא	108	50
אונגאריש פאפיר־רענטע	—	93
אונגאריש גרונדענטלאסטונגס	102	50
פעסטער גאנאטער	—	102
דעטענטישע	101	25
גאליציש	101	75
מאהרישע	106	50
קראָאטישע אונד סלאוענישע	—	101
אונגאריש אייזענבאהן־אקטיען	147	25
וויינצערקעפ־אקטיען־אָדזער־נאדדאגגאן.	—	98
פאסאדזענפר דער אונגאריש באנען.		
קרעדיט צו 5% סטיעקע	101	75
דער אונגאריש־רומענישען באנען צו		
5% סטיעקע	94	50
דער אונגאריש־אלזענטשען באנען.		
קרעדיט־אנשטאלט צו 5% סטיעק.	102	75
דער וויענער־באנען	100	50
„ נאדדאגגאר־באנען 5%	98	80

Eigenthümer Wittwe Frau M. REIS. Verantwortlicher Redacteur MAX SZABOLCSI. Budapest, 1885 Druck von Sam. Márkus, Grosse-Kronengasse Nr. 23.

אבשייענסוערטהען יודענפיינדליכען שטראמונג איינען דאמם זעטצען." איינע מאהנונג דיא ווירד אונגארישען יודען עבענפאללס בעהערציגען דירפען. — איין אנדערער יודע נאמענס י. קאססים איזט ערסט דיעזער טאגע מיט דער עהרענמעדאללע אויסגעצייכנעט וואָרדען, וויל ער אין דער בעלעבטעסטען שטראסע איין ווילד געוואָרדענעס פפערד מיט איינענער לעבענסגעפאהר צום שטעהען בראכטע אונד דאדורך גראָססעס אונהייל פערהינדערטע. — דיא פראווינץ אלגיער שטעהט בעקאנטליך זייט איינעם יאהרהונדערט אונטער פראנצאזישער העררשאפט. דיא יודען וואורדען אין פאלגע דער בעמיהונגען אונזערעס גראָססען גלויבענסגענאססען, דעס איינסטיגען פראנצאזישען יוסטיצמיניסטערס קרעמיא, עמאנציפירט. פאר ביילייפיג איינעם יאהרע רייכטען איינינע יונגען אלגיערס איינע פעטיציאן אן דען מיניסטערפרעזידענטען זשיל פערריי איין, דיעזער מאגע דיא עמאנציפאציאן ריקגאנגיג מאכען. וואראויף פעררי דאמיט אנטוואָרטעטע, דאס ער דען פערדיענסטפאללען יודישען גענעראל לעווי צום פלאטצקאממאנדאנטען דער שטאדט אלגיער אונד צום בעפעהלסהאבער זאממטליכער טרופפען דער פראווינץ ערנאננטע. — אויס דער אפריקאנישען פראווינץ טוניס, דיא זיך אין דער נאכבארשאפט אלגיערס בעפינדעט, אונד דיא זייט 8 יאהרען עבענפאללס אונטער פראנצאזישער העררשאפט שטעהט, לאנגטע דיעזער טאגע דער אייזיין אבער דען בעזוך דער דארטיגען פראנצאזישען שילען אן דאס אונטעררייכטסמיניסטעריאם אין פאריז איין. נון דיעזער בעריכט שפריכט איינע זעהר דייטליכע שפראכע. דיעזע שילען זינד נאמליך פאן 4614 שילערן בעזוכט, דאפאן זינד 387 פראנצאזען, 795 איטאליענער, 804 מאלטעזער, 738 אראבער אונד 1875 איזראעליטען.

* (ארבייטעראונרוהען אין בריננ.) אין אסטעררייך איזט איין נייעס געווערבעגעזעטץ ערשיענען, וועלכעס דאס פערהאלטניסס דער ארבייטער צו דען ארבייטגעבערן רעגעלט, אונד אויך דיא דויער דער טאגליכען ארבייטסצייט בעשטיממט. דאס נייע געזעטץ וואללטע צום שוטצע דער ארבייטער געגען איהרע העררען דיענען, דאמיט דיא איינען דיא אנדערען ניכט איבערמעסיג בעהאנדעלן. זאנדערבארער ווייזע פיהלען זיך עבען דיא יעניגען, דיא מאן שיטצען וואללטע, דיא ארבייטער, דורך דיא נייע געזעטצגעבונג בעענגט אונד געפעסעלט. דיעזע אונצופריעדענהייט האט זיך דיעזע וואכע אין דער גראָססען פאבריקסשטאדט דער אסטערייכיש-אונגארישען מאנארכיע, אין בריננ דורך אונרוהען געאייסערט, וועלכע דורך איינשרייטען דער פאליציא אונד דעם מיליטארס מיט וואפפענגעוואלט נידערגעהאלטען ווערדען מיססטען. דער צווייעשפאלט איזט דורך איינע פערשידענע אויסלעגונג דעס געזעטצעס ענטשטאנדען, עס האנדעלטע זיך נאמליך אים איינע פערטעלשטינדיגע פרייצייט פיר דיא יויזע, אב דיעזע אין דער ארבייטסצייט מיט איינצורעכנען זייא, אדער ניכט. דיא ארבייטער הארטען אים 6 אוהר צו ארבייטען אויף, וואהרענד זיא געזעטצמאסיג ביז האלב זיבען צו ארבייטען האטטען. דער רייכסראטהסדעפוטירטע גאמפערץ זוכטע איינען פערגלייך העדבייצופיהרען צווישען דען ארבייטערן אונד פאבריקאנטען; יעדאך איינצעלנע ארבייטער אונד דיא הייטליבען העטצער פעראייטעלטען דיעזע אבזיכט. אונד דיא בעוואפפנעטע מאכט מוסטע איינשרייטען. איינינע פערוואונדונגען אונד פערהאפטונגען זינד פארגעקאממען, דיא אנזאממלונגען דויערן פארט. מעהרערע פאבריקען ווארדען פאן דען ארבייטערן איבערפאללען אונד שטארק בעשאדיגט. דיא מייסטער, שלאססער, טישלער אונד שניידער האבען זיך דען פאבריקסארבייטערן צוגעזעללט, אונד דיא פערהאנדלונגען דויערן פארט. איינינע דער גראָססטען פאבריקען געהארען יודען, זא לאיבער, פאפפער, גאמפערץ אונד אנדערע.

* (דער "צדיק" דר. אלעקסאנדער קאהוט.) דער נעוויארקער קארעספאנדענט דעם מאינצער "איזראעליט" איסערט זיך איבער דען פאן גראססווארדיין נאך נעוויארק אויסגעוואנדערטען פרעדיגער דר. קאהוט ווי פאלגט: "דר. קאהוט איזט צוואר איין רעפארמראבבינער, ער האט אבער נאך פיעל צו טהון, ביז ער עס אים רעפארמטהום זא וויט ברינגען ווירד, וויא זיין פארגאנגער דר. הי"בש, אדער דיא ראבבינער דער אנדערן רעפארמגעמיינדען דר. גאטטהייל, דר. וויזע אונד מעהרערע אנדערע. אין זיינער אנטריטטסרעדע זאגטע קאהוט: ער ווערדע טראכטען זיינע געמיינדע אין פריעדען צו לייטען, (דיא נעוויארקער באהמישע רעפארמגעמיינדע "אהבת חסד") אונד דיעזעלבע צו איינער שטאטטע וואהרען יודענטהומס צו מאכען, דאס צוזאממענגעהען פאן הערען אונד פרייען בילליגט ער ניכט. דאך ער קאנן עס ניכט אנדערן; וואס ער צו דער אבשאפפונג דעס 2. טאג יום טוב זאגט, ווירד מאן נאכסטער טאגע האָרען. יעדענפאללס איזט קאהוט אים פערגלייך צו דעם גראָססטען טהייל זיינער העררען קאללעגען ביז יעטצט איין "צדיק" אונד ווען ער אויך אין ברעסלויער אידעען שטעקט, זא קאנן ער דאך אין מאנכער בעציהונג גוטעס לייסטען. ווארטען וויר יעטצט דיא ענטוויקלונג אב."

אונזערע אויסשטעללונג.

XII.

ריזע דורך אונזערע אויסשטעללונג. — זעכסטער טאג.

הייטע מיינע פריינדליכען רייזעבעגלייטער בעטרעטען וויר דיא האללע דער לאנדווירטהשאפט, דיא דען רייכען זעגען, דען שטאלץ אונגארנס איינזערן ערשטוינטען בליקקען פארפיהרט. וועלך איינע מענגע קאסטליכער לאנדעספראדוקטע! וועלך איינע פיללע פאן בראָדפריכטען! דער גאלדענע ווייצען דעס באנאטס, דער קראפטיגע ראגגען (קארן) אבעראונגארנס, גראָססער האפער, שאָנע גערסטע, מאיס (קוקורוטץ) אין קאלבען אונד קארנערן, גראס- אונד קליינקארניגער; וויס, געלב, ראטה, שווארץ, דורכזיכטיג, מאהן, טאבאק, האנף, לייןזאמען, פארבע- אונד הילזענפריכטע, דיא אונד אנדערע פרוכטערגעוואכסע . . . ." פירוואהר אין דיעזעם געזעגנעטען אונגארלאנדע איזט ניכט נור פיעללייכט זאנדערן אויך פיעל אונד פארציגליכעס אין יעדער גאטטונג! זא איסערטע זיך דיעזער טאגע איין פאכמאנן, דער איראפא נאך אללען ריכטונגען אפט דורכגערייזט האט, אונד דער זיינע בעוואונדערונג דאריבער ניכט צוריקהיעלט, דאס דער יידישע שטאמם ניכט נור אין דער אינדוסטריע, זאנדערן אויך אין דער איהם ערסט זייט קורצעם צוגאנגליכען לאנד- אונד פארסטווירטהשאפט ניכט נור צאהלרייך, זאנדערן אויך מיט פארציגליכען אויסשטעללונגס-געגענשטאנדען פערטרעטען איזט. אין דער טהאט האבען וויר געגען אכטציג אונס בעקאנטע יודישע אויסשטעללער געצאהלט.

וויר וואללען נאך אויף איינען אין אונגארן ערסט זייט וועניגען יאהרען געפפלעגטען ארטיקעל נאהער איינגעהען: אויף דען האפפען, אהנע דען קיין בעסער געברייט ווערדען מאג, דא דער האפפען איהם דיא ווירצע אונד דאדורך דיא האלטבארקייט פערלייהט.

דער האפפען וואכסט אויך ווילד, אונד ווערדען דיא יונגען שפראססען אים פריהלינג זא וויא שפארגעל געגעססען; אבער נור גוט געפפלעגטער האפפען האט אין דער ברויעריי איינען גראָססען ווערטה אונד געניסט פרייז. באהמען שטעהט אין דער האפפענקולטור אבען אן, דער בעסטע איזט דער זאאצער, דער צווייטע דער אוישאער, דאנן פאלגט דער נירנבערגער (בייערישע).

זאוואהל באהמען אלס נירנבערג זינד אויף אונזערער אויסשטעללונג פאן צווייא יודישען פירמען פערטרעטען. דיא באהמישע רעפרעזענטירט א. שייארץ אין אוישא האט אויך איהרע פאטענטירטע ערפינדונג, דען האפפען צו פרעססען אויסגעשטעללט, דען דער אונזערע געהאלט דעם האפפענס בע-

דיא אפּפער דער קאבאלא.

היסטארישער ראמאן אויס דעם 17-טען יאהרהונדערט.

(156-טע פארטזעטצונג.)

ער פיהר פארט: מיינט איהר, דאס זיא זיך נאך איינמאל דאצו פערשטעהען ווירדען, סאבאטאי פיר דען מעססיאס אויסצושרייען אונד דיא זאמטליכע יודענשאפט אים טירקישען רייכע אונטער דיא פאהנען איהרעס ערלאזערס צו רופען?" — איך צוקטע מיט דען אכסלען, אינדעם איך איהם ענטגעגנעטע: דיא ווירדען אין דענזעלבען הונדערטעסטען שריטטען, וויא פריהער. —

"אונד וועלכע וואָרען דיעזע?"

דער מאנגעל אן מיטטעלן, דער מאנגעל אן איינטראכט אונד סאבאטהאיס שייא פאר קריעג אונד בלוטפערגיעססען. ער איזט עבען ניכט צום העלדען געבאָרען. דאך דאפיר בעזיטצט זיין אלטערער ברודער יאזעף קריעגערישען זינן גענוג, אים איינע וועלט צו עראבערן. אבער געלד דירפטע אונס ניכט מאנגעלן, דיא הויפטער דער יודענשאפט אין קליינאזיען, גריעכענלאנד, פאלאסטינא אונד עגיפטען, דיא העלפער יענען, אלס דער גראָסטע טהייל, צו אונזערעם צוועק צו ערקויפען אונד אונס מיט גלאנץ אונד אנזעהען צו אומגעבען. דאנן ווירדען אויך דיא, וועלכע דיא היסטאראלען שפיעלטען, דיא אנדערן, דערען קינדער דער איינטראכט שאדליך וואָרען, אנשטרעקען. אלזא מיט הינלאנגליכען געלדמיטטעלן וואָרע אללעס אבגעמאכט, אונד איך וואללטע אויך פיר דען בעסטען ערפאלג האפפען.

גראף קינסקי לאכעלטע, טראט אן מיך העראן אונד שפראך פערטרייליך:

"אונד ווען מאן אייך נון מיט הינלאנגליכען געלדמיטטעל אונטערשטיטצט, ווען מאן אייך אים הינטערגרונד איין פרייעס יידישעס רייך אין פאלאסטינא צייגטע, מיט דעם פערשפרעכען, אייך צו העלפען, ביז איהר אייער פאטערלאנד ערקאמפפט אונד אייער נייער קאניג זיינען טהראן אין ירושלים אויפגעבויעט האטטע, ווירדעט איהר דען שטאלצען טירקען מיט שווערט אונד פייער צוזעטצען?"

העררר, רעף איך וויא פאן נאטירליכעם היממעלספייער בעריהרט, מיט לייכטענדען אויגען אונד צישטערנדער שטיממע, איין נעדריקטעס געקנעכטעטעס, העראבגעווירדיגטעס פאלק טהוט וואונדער דער טאפפערקייט געגען זיינע טיראננען, ווענן מאן איהם געלעגענהייט צו קאמפפען גיבט! עס לעבט אים יידישען פאלקע קיינע גראָססערע אונד הייליגערע אידעע, אלס דיא דעם אונס געלאבטען אונד פאן אונס שטעטס ערווארטעטען מעססיאס. געלינגט עס, דיא יודען צו איבערצייגען, דאס סאבאטהאי דער פאן אללען פראפעטען אנגעקינדעטע ערלאזער זייא, זא אפפערן זיא אללעס, גוט אונד בלוט — אונד דער טירקע האט דען הארטעסטען קאמפף אין דען איינגעווייידען זיינעס לאנדעס צו בעשטעהען, איינען קאמפף, דעם ער אונטערליעגען מוס.

פירוואהר איך האב נאכט געזאגט! רעף דער גראף אין דער אויפוואללונג איינעס מאכטיגען געפיהלס. ניכט נור צור רעטטונג מיינעס געליעבטען ווייבעס וויל איך נאך ווענדיג געקאמפטען, אים אייערס העלדין קאנן איך דאס גראָסטע הייל ערשפריסען פיר מיין ארמעס פאטערלאנד אונגארן, וועלכעס יעטצט דער פערפליכטע טירקע פירכטבאר היימגעזוכט האט, פיר אסטערייך אונד דאס דייטשע רייך, זא וויא פיר וועניגער, וועלכעס וויא איך בעקאנט איזט, אויף דער אינזעל קאנדיא הארט פאן דען מאסלעמין בעדרענגט ווירד. וואהרליך, זייט נייהייזעל אן דיא טירקען איבערגעגאנגען איזט, דראהעט דעם דייטשען רייך דיא גראָססטע געפאהר. מעגליך ליפען שליממע נאכריכטען פאן דער נייען איבערנאהמע איינער פעסטונג איין, אונד שאן איזט מאן אין פרעססבורג געפאססט זיך איהנען צו אונטערווערפען; שאן צישטערט מאן אין ווין פאר איהנען. אונזער לאנד איזט פערצווייפלונגספאלל; דענן ניכטס איזט געשעהען צו איהרעם עמפפאנג. דאהער איזט עס איין טרעפליכער איינפאלל, דיא טירקיא אין איהרען אייגענען לאנדערן צו שאדיגען אונד איהנען איין פייער אין איהרען איינגעווייידען אנצוצינדען, דאס זיא ערשרעקט פאן אונגארן, אסטערייך אונד קאנדיא אבלאססען מיססטען. צווייפעלט ניכט דאראן, דאס אסטערייך אונד וועניגער אייך קראפטיג אונטערשטיטצען ווערדען, ווען איהר דיא יודען מיט גליקק געגען דיא טירקיא איבערצייגט. מאן ווירד ניכט אנשטעהען גלייך איינע בעדייטענדע סוממע אן דען בעגינן דיעזעס גליקקשפיעלס צו זעטצען. פערלאססט אייך אויף מיך. איך מאכע מארגען מיינען בעריכט נאך וויען, איך שפרעכע מיט דעם דאושען (דאס אבערהויפט דער איינסטיגען וועגעציאנישען רעפובליק,) ווירד אונגארן, אסטערייך אונד קאנדיא דען טירקען לאז, דאדורך, דאס איהר איהם אין אונזער צו שאפפען מאכט, זא איזט אויך איין פרייעס קאניגטהום אין פאלאסטינא געוויס, אונד איהר וואללט ווידער איין זעלבסטשטאנדיגעס פאלק זיין.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

אָרדענטליך. איהם איזט שאָן גאַר אָפֿט איינע אינוואָהרהייט נאַכגעוויעזען וואָרדען, דורך זיינע קניפֿפֿע אונד געשיקטע רעדנערגאַבע איזט עס איהם אַבער איממער געלונגען, דאַס פֿערטרויען זיינער גלייביגען ווידערצוגעווינען, אונד עס לאָסט זיך קוים אַנגעהמען, דאַס דיעזער מאַנן מיט דער דיקען הויט אונד דער אייזערנען שטירנע זעלבסט נאָך דער לעטצטען שמאָהליכען ניעדערלאַגע פֿאַם שויפּלאַטצע דער אָפֿפֿענטליכקייט פֿערשווינדען ווירד.“ אונד ווירקליך האַט זיך דער געבראַנדמאַרקטע פּפֿאַפֿפֿע ניכט פֿערקראָכען, זאָנדערן ער פֿעראָפֿפֿענטליכטע אַם טאַגע נאָך זיינער מאָראַלישען הינריכטונג איינע ערקלעהרונג. דאַס ער איבעראַלל אין „גוטעם גלויבען“ געהאַנדעלט האַבע, דאַס ער דאַס אורטהייל איבער זיינע וואָהרהאַפֿטיגקייט געטראָסט דער אָפֿפֿענטליכען מיינונג איבערלאַססע; זיינע אַגיטאַציאָן אַבער, ווערדע ער, ביז צום לעטצטען אַטהעמציגע פֿאָרטזעצען.

ווערהאַוואַי שטערט ניכט מעהר אַללײן דאַ. שטאָקקער האַט איהן אַן איגפֿערשאַמטהייט איבערטראָפֿפֿען.

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (איין ערפֿרייליכעס צייכען.) דער אַנטיסעמיטישע אַבגעאָרדנעטע פֿראַנץ קאָמלאָשי זוכטע פֿאָרגעסטערן זיינען וואָהלבעצירק ווערבויא אין בעזאַליטשנג אישטאַאַים אויף. ווייא מאַן אונס נון מיטטהיילט, זינד דיא וואָהלער אין זאָ גערינגער אַנצאַהל ערשיענען, דאַס קאָמלאָשי זיינען רעכנשאַפֿטסבעריכט ניכט אַבהאַלטען וואָללטע.

* (פֿריא יאָהאַננאַ בישיטין) דיא וועגען איהרער גראָסען וואָהלטהאַטיגקייט אונד אונערמידליכען עדלען ווירקענס אים גאַנצען לאַנדע בעקאַננטע שאָפֿפֿערין דעס בודאַפּעסטער איזראַעליטישען פֿרייענפֿעראיינעס האַט אונס געסטערן פֿערזאָנליך דאַס פֿערשפּרעכען געגעבען, בייא דעם פֿעראיינע דאַהין צו ווירקען, דאַס דערזעלבע אין פּרכתי, מכסה, (פֿיר דען שלחן) אונד אין טהאָראַמאַנטעלכען פֿיר דיא סינאַגאָגע פֿאָן טיסאַ-עסלאַר אַנפֿערטיגען לאַססע. געוויס ניכט דער עטוואַיגע ווערטה דער אייפֿגעצאָהלטען טעמפּעלרעקוויזיטען, זאָנדערן דיא טהאַטזאַכע, דאַס זיא איינע שפּענדע דעס היעזיגען פֿרייענפֿעראיינעס בילדען ווערדען, ערפֿילט אונס מיט אויפֿריכטיגער אונד אינניגער פֿריידע. דערזעלבע פֿעראיין פֿערפֿערטיגט יעטצט אויך אַנרעגונג דער האָכפֿערדיענטען פּראָזידענטין איינען טעפּפּיך פֿיר דען גראָסען טעמפּעל אין דער טאַבאַקגאַססע. 25 דער הערפֿאָרראַגענדסטען איזראַעליטישען פֿרייען דער הויפּטשטאַדט אַרבייטען זעלבסט אַן דעם טעפּפּיך, דער שאָן פֿיר דיא נאַכסטען גראָסען פֿייערטאַגע דעם טעמפּעלפֿאָרשטאַנד איבערגעבען ווערדען ווירד. דיעזע טהאַטזאַכע איזט עס, וועלכע דיעזער שפּענדע איינען אויסשלאַגגעבענדען ווערטה פֿערלייהט, אונד איך בייא דער אונס פֿערשפּראָכענען שפּענדע איזט עס צומייסט דיא איבערזיכט, דאַס איזראַעליס עדלע פֿרויען דיעזעלבע איינגעהאַנדיג פֿערפֿערטיגען ווערדען, דיא אונס מיט טיעפֿעמפֿפֿינדענער פֿריידיגקייט ערפֿיללט. פֿאָן דער גראָסען וואָהלטהאַטיגקייט דעם היעזיגען איזראַעליטישען פֿרייענפֿעראיינעס, דער איינע שאָפֿפֿינג דער פֿריא יאָהאַננאַ בישיטין איזט, צו שפּרעכען, פֿינדען וויר אַלס עטוואַס איבערפֿליססיגעס. אין פֿעראיין דער זייט דען 19 יאָהרען זיינעס בעשטאַנדעס איינע האַלבע מילליאָן פֿל. צו וואָהלטהאַטיגען שטיפֿטונגען פֿערווענדעט אונד 183 טויזענד גולדען אַן פֿערשאַמטע אַרמע פֿערטהיילט האַט, איין פֿעראיין אין דעססען אַרמענקיכע ניינמאַלהונדערטטויזענד מענשען געשפּייזט האָבען אונד דער 180 אַרמע אונד פֿערלאַססענע וואַיזענקינדער ערצאָגען אונד פֿערזאָרגט האַט, איין זאָלכער פֿעראיין בעדאַרף דעס לאָבעס ניכט. ער איזט דער וואָהרע, שאָנסטע אויסדרוק ערהאַבענער עכטער יידישער וואָהלטהאַטיגקייט. געזעגנעט זייען דיא האַנדע, דיא איהן צושטאַנדע געבראַכט האַבען, געזעגנעט זייען דיא מיטגליעדער, דיא איהן איבערעבטערהאַלטען! ווייא יעדעם וואָהרע פֿערדיענסט זאָ זינד אויך דיא פֿערדיענסטע דער עדלען פּראָזידענטין פֿאָן זיינער מאַיעסטאַט בערייטס 2-מאַל געווירדיגט וואָרדען, אינדעם אונזער געליעבטער קאָניג דער פֿריא יאָהאַננאַ בישיטין בערייטס 2 האָהע אָרדען פֿערליעהען האַט.

* (ישראל בני רחמנים רח.) דער איינגאַנג קיהן אין הויזואַשאַרהעלי, אין דעססען קאַפּפֿעהויז זיך איך דיא האָרטיגע קאָנהאַללע בעפֿינדעט, בריינגט אונס פֿאָלגענדען שאָנען צוג צור קענטניס: דער געמיינדערעגער ווער זאָ איינגליקליך אַלס ער פֿאָן איינער טרייאונג אין מינבענט נאָך הייזע פֿיהרט, אים דעם וואָגען צו שטייצען, וואָבייא ער זאָ שרעקליך צוגעריכטעט וואָרדע, דאַס ער נאָך איינגען טאָגען פֿירכטבאַרען ליידענס פֿערשטאַרב, איין ווייב מיט 5 אונפֿערזאָרגטען קינדערן צוריקלאַססענד. אַלס דיא מיטגליעדער דער קאָרנהאַללע נאַכמיטטאַגס צום שוואַרצען קאַפּפֿע ערשיענען טראַט העררך איננאַטין רייס מיט דער אייפֿפֿאָרדערונג אויף, פֿיר דיא נון פֿערוואַיסטע אַרמע פֿרייא אונד איהרע קינדער עטוואַס צו טהון, זאָ לאַנגע דער טאָדטע נאָך ניכט בעגראַבען איזט. אונד זיינע וואָרטע פֿאַנדען אָפֿפֿענע אָהרען אונד אָפֿפֿענע טאַשען: אין קוים איינער שטונדע האַטטען דיא מיטגליעדער דעס ניכט גראָסען פֿעראיינס פֿיערהונדערט גולדען צוזאַממענגעבראַכט. אינדעם וויר דען עדלען שפּענדערן אין הערצליכעס „יישר כח“ צורופֿען, האָפֿפֿען וויר, דאַס אויך דיא געמיינדע צו פֿערזאָרגונג דער פֿאַמיליע ניכט צוריקבלייבען ווירד, אונד דירפֿטע דער אייסגעצייכנעטע העררך ראַבבינער זעלטמאַנן זאָ צור בעטהאַטיגונג דעס יידישען הערצענס בעסטענס אַנאייפֿערן.

* (דיא יידען אין אַלגיער) זינד בעקאַנטליך ניכט וועלטען געריססען העטצערייען אויסגעזעטצט, דיא דען אַנטיסעמיטישען געמיינהייטען זעהר אָהנליך זינד. זאָ עס וואָהרען ווידערהאָלט פֿערזוכע געמאַכט, דיא עמאַנציפּאַציאָן דער יידען אַלגיערס ריקגאַנגיג צו מאַכען. דעם געגענאיבער בעווייזען אונזערע גלייבענסגענאָססען אין דיעזער אַפֿריקאַנישען פּראָווינץ הייפֿיג געניג, דאַס זיא דיא איהנען צו טהייל געוואָרדענע גלייכבערעכטיגונג ניכט נור פֿאַלל אונד גאַנץ פֿערדיענען, זאָנדערן דאַס זיא דיעזעלבע אויך צו ווירדיגען אונד צו וואַהרען וויססען. איין אַנגעזעהענער יידע נאמענס יאיס, דער זיך בערייטס דורך איינע מוטהיגע טהאַט דיא רעטטונגסמעדאַיללע פֿערדיענט האַט, וואָרדע דיעזער טאַגע פֿאָן דעם זשורנאַליסטען באַססע, דעם גראָסטען אַנטיסעמיטען אַלגיערס בעליידיגט. העררך יאיס ערווידערטע ניכט דיא בעליידיגונג זאָנדערן איבערליעס דעם זיינעם — שטאַקקע, ער דען ריקקען דעם העררן רעדאַקטאָר זאָ גרינדליך בעאַרבייטעטע, דאַס דיעזער עס פֿיר נאָטהווענדיג היעלט, בייא דעם געריכטע הילפֿע צו זוכען. דער ריכטער גאַב איהם אַבער ניכט בעססער אַלס דעם האָפֿפֿערטיגער שטאַקקען פֿאַר דעם בעדיינער לאַנדעסגעריכטע. יאיס ווירדע נאַמליך צו איינער געלדשטראַפֿע פֿאָן 25 פֿראַנקס (איינע רעכט בילליגע וואַרע זאָ איין אַנטיסעמיטישער ריקקען) פֿעראורטהיילט — דאַפֿיר מאַכטע אַבער דער פּראָזידענט העררן יאיס זאָלבע שמייכעלהאַפֿטע קאָמפּלימענטע, דאַס עס דיעזער בייא איינער אַנדערען געלעגענהייט געוויסס ניכט פֿערגעסען ווירד, דאַס עהספּעריטענט מיט זיינעם שטאַקקע צו ווידערהאָלען. „נור דורך ענערגישע צוריקווייזונג אונד מיט מיטטהיילעם אייפֿטרעטען — זאָגטע נאַמליך דער פּראָזידענט — ווערדען אונזערע איזראַעליטישען מיטבירגער דער פֿער

פֿאַליעטאָן.

לעאה

היסטאָרישע ערצאָהלונג אויס דער צייט קאָניג קאַלאָמאַנ'ס.

(22-טע פֿאָרטזעטצונג.)

יעטצט ערשיען לעאה: הימטעל אונד האַללע שטאַנדען זיך געגענאיבער; היער דער בלויע ריינע אזור דעס פֿירמאַמענטס, דאָרט דאַס דיסטערע פֿייער דער האַללע; היער דיא טוגענד, דאָרט דאַס לאַסטער!

לעאה, איהרען אַבשייא איבערווינדענד, ניינטע זיך דער שטערבענדען צו. אונד אויס דעם הימטעל איהרער איינגען זענקטע זיך דער טהראָנענטהויא דעס ערבאַרמענס אויף דען ברעננענדען שמערץ דער ליידענדען ניעדער. וואָהרענד איהרע ליפּפּען פֿאָן איהרער איננערען ערגריפּפּענהייט צייטערנד, דיא וואָרטע הערויספּרעססטען: „איך האַבע דיר פֿערציעהען. מאָגע אויך גאָטט דיר פֿערגעבען אונד זיין ערבאַרמען דיר צווועגדען!“

דאַ איבערצאָג איין לאַבעלן דיא האַסליכען צינע דער בלאַסטערנאַרבינגען, דיא דאַדורך פֿערשאָנט וואָרדען; איהרע ליפּפּען שטאַממעלטען דאַנק אונד זעגען, זיא, דיא נור צו פֿלוכען געוואָהנט וואַרען, אונד זאָנפֿט לאָזט זיך נון דיא זעעלע אויס איהרער אירדישען הילע.—

דער איבערפֿאַלל.

טיעף ערשיטטערט פֿאָן דעם פֿאַר איינען געהאַבטען פֿאָרעסקאַמפּף איינער לאַסטערהאַפֿטען קעהרטע לעאה אין איהרע פֿרידליכע וואָהנונג צוריק, ווא זיא דער אַלטען מאַנטע דיא אייגדריקקע צו שילדערן פֿערזוכטע. דיא זיא אַם עלענדען שטערבעלאַגער עמפּפֿאַנגען האַטטע. מיריאַם בעניטצטע דיא געלעגענהייט, איהרעם גאָלדענען קינדע איינע מענגע פֿאָן ביישפּיעלען צו ערצאָהלען, וועלכע דאַרטהוּן הינרייכען צו בעווייזען, דאַס דיא מייסטען נאָטשלאָזען אונד לאַסטערהאַפֿטען אויך אין דיעזעם לעבען שאָן דען לאָהן איהרער פֿרעפֿעלהאַפֿטען עמפּפֿאַנגען.

דיא בעוואָהנערינגען דער היסטע אַם ענדע וועזועלבורגס געוואָהנטליך נאָך דעם שפּריכוואָרטע צו האַלטען:

„פֿריה מיט דען היהנערן צו בעטטע,
אויף מיט דעם האַהן אום דיא וועטטע.“

וואַרען הייטע אונגעוואָהנליך לאַנגע וואַך געבליעבען, אונד אַלס זיא ענדליך דיא רוהע אויפֿזוכען וואָללטען, דאַ וואָרדע פּלאָטצליך דער הופֿשלאַג טראַבענדער פּפֿערדע פֿערנאָממען, דער איממער נאָהער קאַם אונד דען איינע רייטערשאַאַר פֿעראַנראָכטע. דיא זיך דיא היטטע צום ציעל גענאָממען אונד פֿאַר דערזעלבען אַנגעלאַנגט האַלט מאַכטע.

אַנגסטפֿאָלל לויששטע מיריאַם, וואָהרענד לעאה צווישען פֿורכט אונד האָפֿפֿנונג שוועבטע אונד פֿיידע שויעבטע. ווא צווייפֿעלטע אָב דער אַנגרייפֿער. אָב דער בעשיטצער — ביידע פֿיהרער אַלס ווא ערוואַרטעט וואָרדען — אַנגעקאָממען? שנעלל וויא דער בליטץ איזט דער געדאַנקע: אין וויענער אַלס איינער מיניטע האַטטע לעאה איבערדאַכט. וויא זיא דעם פֿיינדע אונד וויא זיא דעם פֿיינדע בעגעגנען וואָללטע. זיא וואָללטע נור צו באַלד צור געוויססהייט געלאַנגען, מיט וועלכע זיא עס צו טהון האַבע, מיט איינעם שלאַנגע וואָרדע דיא בערייטס פֿערשלאָססענע הייטהירע פֿאָן איינער ראָהען אייזענפֿויסט געשפּרענגט, אונד זעכס שטירצטע אין דיא קאַממער, אין דער דיא צום טאָדע ערשרעקטע מאַטראָנע אונד איהרע איבעראַשטע דאָך שנעלל זיך פֿאַססענדע ניכטע זיך בעפֿאַנדען.

זעכס בעפֿאַהל דען איהן בעגלייטענדען קריעגערן, דיא בעבענדע אַלטע צו בינדען אונד צו קנעבלען. וואָהרענד ער זעלבסט לעאה צוריקהיעלט, איהרער מאַנטע צו הילפֿע צו קאָממען.

דיא רייהען פֿאַלדאַטען געהאָרכטען בלינדלינגס, ליעסען דיא אַלטע פֿרויא אויף דעם באָדען ליעגען, אונד צאָגען זיך דאַנן פֿאַר דיא טהירע צוריק.

„נאָך איממער ליעבע איך דיך, לעאה, — בעגאַנן זעכס מיט אונטערדריקקטער וואָיסה אונד ערהייכעלטער פֿיינדליכקייט — איך בין געקאָממען, דיך צו פֿראַגען, אָב דיא טיפֿע אונד מיינע האַנד אַננעהמען וויללסט, נאָך איינמאַל שטעללע איך דיך פֿאַר דיא וואָהל, אָב דיא מיינע ליעבע אָדער מיינע ראַכע — איין גליקליכעס לעבען אַן מיינער זייטע אָדער דען טאָד פֿאָן מיינער האַנד עמפּפֿאַנגען וויללסט?“

„איינע ליעבע? ערוויעדערטע לעאה — ענטווייהעט דען הייליגען נאַמען ניכט: וואָהרע ליעבע פֿערציכטעט אויף דען בעזיטץ דעס געליעבטען געגענשטאַנדעס, ווען דיעזער זיך ניכט פֿרייוויללינג ניכט: נור איינע ליעבע ניכט עס, דיא כּריסטליכע ליעבע — דיא אויס ליעבע מענשען אויף דעם שייטערהייפֿען פֿערברענגט“

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)